

2018-06-25

SWATunderlag&jordbruksverket.se

Folkaktionen Ny Rovdjurspolitik (FNR) lämnar härmed följande kompletteringar till den SWOT-analys som gjordes 180611.

Bakgrund.

Föreningen bildades för ca 20 år sedan och har till uppgift att "värna landsbygdsbefolkningens livskvalitet och naturbruk" i förhållande till rovdjursförekomsten.

Föreningens mål överensstämmer därför väl med de mål som satts upp inför programperioden för landsbygdspolitiken.

Föreningen har över 18.000 betalande medlemmar och antalet ökar snabbt, för närvarande med ca 10 personer om dagen. Medlemmarna är de som bor och verkar på landsbygden. De som politikerna pratar **om** men inte **med**. De som producerar vår mat, arbetar i skogen, plogar våra vägar och sköter samhällsservice i glesbygd eller bara är allmänt engagerade i frågan.

Dvs egentligen dom som denna SWOT-analys handlar om!

Föreningen har påbörjat ett samarbete med samerna, Fäbodbrukarna och med drabbade bönder och deras föreningar i Norge.

Inledning.

FNR vill gärna tacka för möjligheten att få lämna synpunkter skriftligt senast 1 juli 2018.

Vår representant deltog i grupp 1C och 2A. Vi kommenterar de två grupperna men vill även lämna några mera övergripande synpunkter eftersom rovdjursförekomst drabbar brett.

FNR konstaterar att utredningens specifika mål är:

1. Stödja jordbrukets inkomster och resiliens i hela EU för att bidra till livsmedelssäkerhet.
2. Öka jordbrukets konkurrenskraft och stärka marknadsorienteringen.
3. Förbättra jordbrukarnas position i värdekedjan.
4. Bidra till minskning av och anpassning till klimatförändringar.
5. Främja hållbar utveckling och en effektiv förvaltning av naturresurser.
6. Bevara natur och landskap.
7. Locka unga jordbrukare och underlätta affärsutveckling
8. Främja sysselsättning, tillväxt, social integration och lokal utveckling i landsbygderna, inklusive bioekonomi och hållbart skogsbruk.
9. Adressera samhällets förväntningar på mat och hälsa.

Övergripande mål.

10. Modernisering av sektorn genom främjande av kunskap, innovation och digitalisering i jordbruk och landsbygder.

Allmänna mål.

- A. Främja en smart, resilient och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelssäkerheten.
- B. Stödja miljövård och klimatåtgärder som bidrar till EU:s miljö-och klimatmål.
- C. Förbättra den socioekonomiska strukturen i landsbygdsområdena.

Diskussion och hänvisningar.

Det var märkligt svårt för vår representant att få gehör för rovdjursproblemen i sammanhanget, sannolikt på grund av att rovdjursfrågan är "ny" och att okunskap är norm.

Därför först några konstateranden innan vi går in på våra konkreta förslag.

Samerna nämndes inte med ett ord under dagen men faktum är att 20.000-70.000 av deras djur dödas årligen av rovdjur i nuläget. Var tredje kalv som föds dödas av en björn. Om en renägare har 500 djur så kan han slakta för 280.000 om året. Men om exempelvis 18% (normalt nu) dödas, så kan han bara slakta för 43.000 kr. Han får i det läget en rovdjursersättning på 90.000 kr, sammanlagt 133.000 kr. Alltså en förlust på $280.000 - 133.000 = 147.000$ kr. Dessutom riskerar hela flocken att kollapsa vid flera angrepp. Källa: SSR's medlemstidning. Så frågar myndigheten: "Vad ska vi göra för att locka flera unga till yrket?" (Källa SSR:s tidning Sapmi)

Ett annat exempel:

Molstaberget, en fårgård med ca 1000 får utanför Södertälje, har i flera år drabbats av vargangrepp. Senast i april/maj. Länsstyrelsen i Stockholm vägrar skydds jakt på vargarna (4 st) med motiveringen att det inte "fanns rovdjursavvisande stängsel". Det finns för det första inget lagkrav på något sådant och Länsstyrelsens beslut har också överklagats av LRF. För det andra är kravet orimligt eftersom det inte finns pengar från staten för att bygga sådana stängsel. Endast 150 Mkr har utbetalats hittills sedan 1997. (VSC). Behovet för 8000 fårgårdar (Svenska Fåravelsförbundet) med vardera 4000 meter stängsel och bidraget 50 kr/m är 1600 miljoner. F.n. är bidragstakten (enligt VSC) 10 Mkr/år. Det kommer alltså att ta 160 år innan alla fått sina rovdjursavvisande stängsel. Som ändå inte håller vargen ute. (Flertal tidningsreferat samt forskning från Wade 1982, USA).

Redan forskaren Serena Cinque visade i sin avhandling år 2009 att det är myndigheterna som skapar polariseringen inom rovdjurspolitiken genom icke sammanhållna och/eller inkonsekventa beslut.

Molstabergets Gård har nu beslutat att lägga ned lammproduktionen. Detta på en gård som ligger perfekt för får, storstadsnära och marker olämpliga för växtodling. Fåren var även en satsning på biologisk mångfald och öppna landskap. Behöver vi fråga ägarna till Molstaberget om vad som behöver göras "för att locka flera unga till yrket?"

Riksdagen har sagt att tamdjurnäringen ska skyddas och inte försvåras onödigtvis på grund av rovdjur. Vad kan vara mera försvårande för en djuruppfödare än att få sina djur dödade?

FNR har som förening en oerhörd kunskap om vad som sker när rovdjur kommer in i kulturlandskapet.

Ett tredje exempel är stängsel. Dom som inte vet något om fårstängsel och varg säger: "Det är väl bara att sätta upp stängsel. VSC (Viltskadecentrum) anger 1,1 meter. Men den amerikanske forskaren (Wade, 1982) anger minst 210 cm för Coyote som är mycket mindre än en varg! Och det har också visat sig att det av VSC angivna stängslet inte hindrar vargarna. Det bör tilläggas att VSC inte har gjort någon vetenskaplig forskning på vargstängsel!

Alltnog, så här ser ekonomin ut för en gård som är större än snittet. Denna gård ligger i Västmanland, har ca 100 tackor, snittet 30 tackor.

Se bild 1.

Det åtgår 6 km stängsel för denna flock, inklusive fållor. Kostnad för detta stängsel som håller högre standard än RAS blev 600.000 sek. Bidrag sänkte kostnaden till 500.000. Ett vanligt "fårstängsel" hade kostat tiondelen. Dvs det blev 400.000 kronor ur fårägarens ficka enbart på denna gård och enbart på grund av varg.

Inte nog med det. Eftersom lägsta tråden på ett rovdjursavvisande (RAS) stängsel sitter mycket lågt (20 cm) måste gräs röjas kontinuerligt (var annan vecka, sommarhalvåret). Kostnaden är 40,000 sek/år. Inget bidrag utgår för detta. Både arbete och kostnad är direkt ur fårägarens ficka.

Se bild 2 och 3. Skyddskläder är ett måste. Även dom varmaste dagarna. Övrig utrustning är traktor med slagslätter (där det går att köra med taktor), efterröjning med trimmer eller röjsåg. Tung proffsgräsklippare där det är möjligt. Trimmer eller röjsåg överallt.

Bild 4,

Antal lamm som måste slaktas bara för att betala kostnaderna för röjning under staket!

Är detta en rimlig politik?

Ett fjärde exempel är Fäbodbruket. I Sverige fanns fortfarande ca 20.000 fäbodor för fyrtio år sedan. Det fanns 1,5 miljoner hektar betesmark vid förra sekelskiftet (Svensk Botanisk Tidskrift, SBT, 108:6. K-I Kumm, m.fl.) och cirka 1,5 miljoner får (JBV). Nu är siffran nere i 10.000 ha slätteräng + ca 40.000 ha betesmark (SBT och JBV) och 450.000 får (JBV).

Antalet fäbodor har minskat till ett par hundra, trots att fäboddriften ska skyddas enligt CBD-avtalet (Convention on Biological Diversity) som Sverige förbundit sig att följa. Norge har 900 levande sätrar (fäbodor) och ca 2.000.000 får och 200.000 nöt på utmarksbete. Ett till ytan litet land som Österrike har 9000 fäbodor och 270.000 djur på utmarksbete. (Fäbodbrukarnas Riksförening).

Sverige har idag knappt 200 fäbodor kvar och ca 1000 djur på bete. Man behöver inte vara geni för att förstå att det finns en anledning till skillnaderna.

Det råder inget tvivel om att fäbodarna innehåller de biologiskt mest värdefulla miljöer som vi har i Sverige.

Med hänsyn till vad som ovan sagts vill FNR därför lägga följande faktorer till SWOT-analysen.

Mål 4.1.

Svagheter: Rovdjuren sprider sig och orsakar kostnader i Sverige på 2000 Msek/år. (se bif analys, bilaga 3, tre sidor)

Möjligheter: Ökad matkvalitet och minskad CO2 genom mer naturbeten.

Hot: Misslyckad rovdjurspolitik. Fortsatta kostnader som bara drabbar landsbygden.

Mål 4.2.

Svagheter: Misslyckad rovdjurspolitik. Höga kostnader som bara drabbar landsbygden.

Möjligheter: Ökad livskvalitet. Ökad livsmedelskvalitet. Mera naturbeten.

Hot: Stora rovdjur tillåts sprida sig inom hela kulturlandskapet.

Mål 4.3.

Svagheter: Misslyckad rovdjurspolitik.

Möjligheter: Ökad livsmedelskvalitet.

Mer närodlat.

Mer småskalig förädling. Direktförsäljning via Internet.

Ökad export av högkvalitativa produkter som naturbeteskött/viltkött.

Hot: Rovdjuren sprider sig inom kulturlandskapet.

Mål 4.4

Svagheter: Äganderätten ifrågasatt vilket försvårar långsiktig planering.

Bristfällig rovdjurspolitik motverkar användning av mark, skog, vatten.

Hot: Rovdjurens utbredning står i konflikt med nästan alla mål.

Mål 4.5

Svagheter: Äganderätten ifrågasatt

Bristfällig rovdjurspolitik.

Möjligheter: Ökad efterfrågan på produkter av mycket hög kvalitet.

Hot: Bristfällig rovdjurspolitik hindrar den mest hållbara produktionen

Mål 4.6

Styrkor: Kunskap om betesängar och lämplig betande boskap finns.

Vi minns Ängsö!

Svagheter: Rovdjuren härjar bland betande djur.

Möjligheter: Betesmetoder med fler djur. 1,7 miljoner får slutet 1800-tal. Nu 450.000. Norge har 2,2 miljoner djur på utmarksbete!

Hot: Stora rovdjur omöjliggör måluppfyllnad.

Mål 4.7

Styrkor: Möjlighet till jakt, fiske andra naturupplevelser.

Livskvalitet, förverkligande.

Småskaligt socialt

Svagheter: Dålig lönsamhet

Dålig samhällsservice

Svag finansiering

Äganderätten ifrågasatt

Strandskyddet försvårar byggandet i glesbygd

Biotopskydd m.m. inkräktar på äganderätt och lönsamhet

Bristfällig rovdjurspolitik

Möjligheter: Skatteförmåner om hela Sverige ska leva

Kluster

Nya användningsområden för produkter

Hot: Rovdjur. Leder till försämrad livskvalitet

Rovdjur. Leder till försämrad lönsamhet

Försämrad äganderätt

Aktivister skrämmer.

4.8.a

Hot: Rovdjuren fortsätter breda ut sig.

4.8.c.

Svagheter: Spretiga och kortsiktiga mål.

Möjligheter: Högre förädlingsgrad vid källan

Upphandla lokalt

Hot: Fortsatt spretiga, kortsiktiga mål.

Skogens omloppstid är 75 år!

Vi hoppas att berörda inom näringsdepartementet och jordbruksdepartementet tar hänsyn till våra synpunkter, för frågan kommer inte att försvinna av sig självt. Lika bra att ta med rovdjursfrågan redan från början i den nya planperioden. FNR står gärna till tjänst med ytterligare information om hur det verkligen är att leva med rovdjur.

Roger Engstrand

Folkaktionen Ny Rovdjurspolitik.

re.nystugan@tele2.se

0768-336060

Bilagor: 1-2 innehåller fyra fotografier som anknyter till texten sid 3 angående stängsling. Bilaga tre innehåller den socioekonomiska analys som statens rovdjursutredare aldrig genomförde. Det har emellertid civilingenjör Lars Nerelius och ingenjör/ekonom Roger Engstrand gjort. Året är 2013 men siffrorna är aktuella utom antalet fårgårdar där JBV givit oss fel siffra. Det rätta antalet fårgårdar ska vara ca 7500. Men det spelar mindre roll för slutresultatet. Alla värden i tabellen är hämtade från statliga utredningar eller från betrodda skrifter och enskilda forskarstudenter där myndighetsuppgifter saknas.